ئۇيغۇر خەلق چۆچەكلىرى

10

شىنجاڭ خەلق نەشرىياتى

ئۇيغۇر خەلق چۆچەكلىرى

10

«ئۇيغۇر خەلق ئېغىز ئەدەبىياتى قامۇسى»
تەھرىر ھەيئىتى نەشرگە تەييارلىغان

شىنجاڭ خەلق نەشرىياتى

图书在版编目(CIP)数据

维吾尔民间故事. 10:维吾尔文/《维吾尔民间文学大典》编委会编. —乌鲁木齐：新疆人民出版社，2008.11
(维吾尔民间文学大典)
ISBN 978－7－228－12031－4

Ⅰ.维… Ⅱ.维… Ⅲ.维吾尔族－民间故事－作品集－中国－维吾尔语(中国少数民族语言) Ⅳ.I277.3

中国版本图书馆 CIP 数据核字(2008)第 177984 号

策　　划　阿不都热合曼·艾白,艾合买提·伊明
责任编辑　艾合买提·伊明
责任校对　阿布勒孜·阿巴斯 等
封面设计　买买提·诺贝提
出版发行　新疆人民出版社
地　　址　乌鲁木齐市解放南路 348 号
电　　话　(0991)2827472
邮　　编　830001
经　　销　新疆维吾尔自治区新华书店
印　　刷　乌鲁木齐八家户彩印有限公司
开　　本　880×1230 毫米　1/32
印　　张　5
版　　次　2008 年 11 月第 1 版
印　　次　2008 年 11 月第 1 次印刷
印　　数　1—5000
定　　价　12.00 元

ئۇيغۇر خەلق چۆچەكلىرى — 10

نەشرگە تەييارلىغۇچى : «ئۇيغۇر خەلق ئېغىز ئەدەبىياتى قامۇسى» تەھرىر ھەيئىتى
پىلانلىغۇچىلار : ئابدۇراخمان ئەبەي ، ئەخمەت ئىمىن
مەسئۇل مۇھەررىرى : ئەخمەت ئىمىن
مەسئۇل كوررېكتورى : ئابلىز ئابباس قاتارلىقلار
مۇقاۋىنى لايىھىلىگۈچى : مەمەت نەۋبەت
نەشر قىلىپ تارقاتقۇچى : شىنجاڭ خەلق نەشرىياتى
ئادرېسى : ئۈرۈمچى شەھىرى جەنۇبىي ئازادلىق يولى 348 ـ نومۇر
تېلېفون : 0991—2827472
پوچتا نومۇرى : 830001
سانتقۇچى : شىنجاڭ ئۇيغۇر ئاپتونوم رايونلۇق شىنخۇا كىتابخانىسى
باسقۇچى : ئۈرۈمچى باجياخۇ رەڭلىك باسما چەكلىك شىركىتى
فورماتى : 880×1230 مىللىمېتىر 1/32
باسما تاۋىقى : 5
نەشرى : 2008 ـ يىلى 11 ـ ئاي 1 ـ نەشرى
باسمىسى : 2008 ـ يىلى 11 ـ ئاي 1 ـ بېسىلىشى
تىراژى : 1—5000
كىتاب نومۇرى : ISBN 978—7—228—12031—4
باھاسى : 12.00 يۈەن

مۇھەررىردىن

ئۇيغۇر خەلق ئېغىز ئەدەبىياتى باي ۋە گۈزەل بىر خەزىنە. ئۇيغۇر خەلقى ئۆزىنىڭ بېسىپ ئۆتكەن ئۇزاق تارىخىي تەرەققىياتى جەريانىدا، ئۆزىنىڭ مىللىي تىلىنى، ئۆرپ - ئادىتىنى، مىللىي مەدەنىيىتىنى، جۇملىدىن باي، گۈزەل ۋە پارلاق ئېغىز ئەدەبىياتىنى بارلىققا كەلتۈرگەن. ئۇيغۇر خەلق ئېغىز ئەدەبىياتى ئۇزۇن تارىخقا، باي، چوڭقۇر مەزمۇنغا، ئۆزىگە خاس مىللىي ئۇسلۇب ۋە مىللىي شەكىلگە ئىگە بولۇپ، كۆزنى قاماشتۇرۇپ تۇرىدىغان بىر رەڭدار گۈلشەن. ئۇ ئۆزىنىڭ مەزمۇنىنىڭ چوڭقۇرلۇقى، بايلىقى ۋە كەڭلىكى بىلەن، شەكلىنىڭ خىلمۇخىللىقى ۋە گۈزەللىكى، تۈرىنىڭ كۆپلۈكى بىلەن كۆزگە ئالاھىدە چېلىقىدۇ.

ئۇيغۇر خەلق چۆچەكلىرى يۇقىرىقىدەك ئالاھىدىلىكلەرگە ئىگە ئۇيغۇر خەلق ئېغىز ئەدەبىياتىنىڭ ئەڭ ئومۇملاشقان بىر تۈرى ھېسابلىنىدۇ. ئۇيغۇر خەلق چۆچەكلىرى ئېغىزدىن ئېغىزغا، ئەۋلادتىن ئەۋلادقا كۆچۈش جەريانىدا خەلق ئاممىسى تەرىپىدىن پىششىقلىنىپ، ۋەقەلىكى تاۋلانغان، نەتىجىسى روشەن ھەم ئۈمىدۋار، تىلى تەسىرلىك ۋە گۈزەل بولۇپ يېتىلگەن.

ھەممىمىزگە مەلۇم، چۆچەك پېرسوناژلىرى بولغان، بىر پۈتۈن ۋەقەلىككە ئىگە نەسرىي ئەسەر. ئۇ ئىجتىمائىي تۇرمۇشنىڭ ھەرقانداق بىر تەرىپىنى ئەكس ئەتتۈرەلەيدۇ. ئۇ ئىجتىمائىي رېئاللىقنىڭ ئەمگەكچى خەلق مېڭىسىدىكى

此为试读，需要完整PDF请访问：www.ertongbook.com

ئىنكاسى، ئەمگەكچى خەلق تۇرمۇشىنىڭ، ئىدىيە ـ ھېسسىياتىنىڭ، غايە ۋە ئارمىنىنىڭ بەدىئىي ئىپادىسى. چۆچەكلەر ئاساسەن رېئالىزملىق بولىدۇ، ئۇنىڭدا يەنە ئاكتىپ رومانتىزمنىڭ قويۇق ئىپادىسىمۇ بولىدۇ. ئۇيغۇر خەلق چۆچەكلىرىمۇ شۇنداق.

ئۇيغۇر خەلق چۆچەكلىرىدە ئۇيغۇر خەلقىنىڭ ئاق كۆڭۈللۈكى، ھەقىقەتپەرۋەرلىكى، ئەمگەكچان روھى، ساغلام ۋە گۈزەل ئەخلاقىي پەزىلىتى، ۋەتەنپەرۋەرلىكى، قەيسەرانە كۈرەش قىلىش ئىرادىسى، شۇنداقلا ئېسىل ئارزۇ ـ ئارمانلىرى ئىپادىلەنگەن. بۇلارنىڭ ھەممىسى ئوبراز ئارقىلىق ئىپادىلىنىپ، كىشىلەرگە ياخشى بىلەن ياماننى، ھەق بىلەن ناھەقنى، ئۆز بىلەن دۈشمەننى، خۇنۇكلۇك بىلەن گۈزەللىكنى پەرق ئېتىشكە ياردەم بېرىدۇ. بىز بۇنىڭدىن خەلق چۆچەكلىرىنىڭ مۇئەييەن تەربىيىۋى رولىنى بايقىۋالالايمىز.

شۇنى قەيت قىلىشقا بولىدۇكى، خەلق چۆچەكلىرىنىڭ بالىلارغا بولغان تەربىيىۋى رولى تېخىمۇ زور بولىدۇ. بالىلار كىچىكىدىن تارتىپلا خەلق ئېغىز ئەدەبىياتىنى، جۈملىدىن چۆچەكلەرنى ئاڭلىسا، ئۇلارنىڭ يۇمران قەلبىدە ياخشىلىق، ھەققانىيلىق، گۈزەللىك، ھاياتنى ۋە تەبىئەتنى سۆيۈش ئىستىكى ئويغىنىدۇ.

خەلق چۆچەكلىرىنىڭ تۇرمۇشنى، تارىخنى بىلىش ۋە چۈشىنىشتىكى رولى، خەلق تىلىنى ئۆگىنىشتىكى رولى، گۈزەللىك قارىشىنى يېتىلدۈرۈشتىكى ئېستېتىكىلىق رولى، كۆڭۈل ئېچىش رولىنىمۇ ئۇنىڭ تەربىيىۋى رولىدىن ئايرىپ قاراشقا بولمايدۇ. يۇقىرىدىكىلەرنىڭ ھەممىسى ئۆزئارا باغلانغان، ئۆزئارا گىرەلەشكەن، سىڭىشىپ كەتكەن، بىر ـ بىرىنى تولۇقلىغان ۋە ئۆزئارا ماسلاشقان. بۇ خەلق چۆچەكلىرىنىڭ خەلق

تۇرمۇشى بىلەن قان ـ گۆشتەك زىچ مۇناسىۋىتى بارلىقىنى چۈشەندۈرىدۇ.

خەلق چۆچەكلىرىنى ئۆز ئىچىگە ئالغان خەلق ئاغزاكى ئەدەبىياتى يېزىق شەكىللىنىشتىن بۇرۇنلا ۋۇجۇدقا كېلىپ، نۇرغۇن ئەسىرلەر مابەينىدە ئېغىزدىن ئېغىزغا كۆچۈپ يۈردى. يېزىق شەكىللەنگەندىن كېيىن ئۇنىڭ تەرەققىياتى يەنىلا توختاپ قالغىنى يوق. كېيىنكى مەزگىللەردە نۇرغۇن ئەللەردە خەلق چۆچەكلىرى يىغىپ خاتىرىلىنىپ، ئۇنىڭ يوقلىپ كېتمەي داۋاملىق مۇكەممەللىشىشىگە كاپالەتلىك قىلىندى. بۇ ئىش بىزدە بۇرۇن ئانچە ـ مۇنچە ئىشلەنگەن بولسىمۇ، رەسمىي ئىشلەش ئۆتكەن ئەسىرنىڭ 50 ـ يىللىرىدا باشلاندى دېيىشكە بولىدۇ. ئازادلىقتىن كېيىن ئۇيغۇر خەلق چۆچەكلىرى بىرقانچە توپلام قىلىپ ئىشلەنگەنىدى. 80 ـ، 90 ـ يىللارغا كەلگەندە ئېلىمىز بويىچە خەلق ئېغىز ئەدەبىياتىنى توپلاش، رەتلەش، نەشر قىلىش دولقۇنىنىڭ تۈرتكىسىدە شىنجاڭنىڭ ھەرقايسى ناھىيىلىرىگىچە خەلق چۆچەكلىرىنى ئۆز ئىچىگە ئالغان خەلق ئېغىز ئەدەبىياتى ئەسەرلىرى كەڭ كۆلەمدە يىغىلدى، رەتلەندى ۋە مەخسۇس توپلاملار نەشر قىلىندى. مۇشۇ ئەسىرنىڭ باشلىرىدا بۇ ئەسەرلەر قايتا ـ قايتا سېلىشتۇرۇش، رەتلەش، تاللاش ئارقىلىق سىستېمىلاشتۇرۇلۇپ زور ھەجىملىك «ئۇيغۇر خەلق ئېغىز ئەدەبىياتى قامۇسى» ۋۇجۇدقا كەلدى. قولىڭىزدىكى 23 قىسىملىق «ئۇيغۇر خەلق چۆچەكلىرى» دەل مۇشۇ ئىلمىي ئەمگەكنىڭ مېۋىسى.

بۇ بىر يۈرۈش كىتابقا سېھرىي چۆچەكلەر، تۇرمۇش چۆچەكلىرى، چېچەنلەر ھەققىدىكى چۆچەكلەر، ھەجۋىي چۆچەكلەر، تېپىشماقلىق چۆچەكلەر، ھايۋانلار ھەققىدىكى چۆچەكلەرنى ئۆز ئىچىگە ئالغان 300 دىن ئارتۇق چۆچەك

كىرگۈزۈلگەن ۋە مۇناسىپ قىزىقارلىق قىستۇرما رەسىملەر سەپلەنگەن.

ئىشىنىمىزكى، بۇ بىر يۈرۈش كىتاب خەلقىمىزنىڭ مەدەنىيەت تۇرمۇشىنى تېخىمۇ بېيىتىدۇ ۋە رەڭدار قىلىدۇ. شۇنىڭ بىلەن بىللە خەلق ئېغىز ئەدەبىياتى تەتقىقاتچىلىرىنىمۇ مول ۋە رەڭدار ماتېرىيال مەنبەسى بىلەن تەمىنلەيدۇ، ئۇلار بۇ كىتابلىرىمىزدىن ئۇيغۇر خەلقىنىڭ ھەرقايسى تارىخىي دەۋرلەردىكى سىياسىي، تارىخىي، ئەخلاقىي، دىنىي ۋە ئېستېتىكلىق قاراشلىرىنى، ھەرقايسى تارىخىي دەۋرلەردىكى سىياسىي، ئىقتىسادىي، مەدەنىي تۇرمۇشىنى، ئۆرپ - ئادەت ئالاھىدىلىكلىرىنى تەتقىق قىلىشتا مۇھىم يىپ ئۇچى ۋە ئىلھامغا ئېرىشەلەيدۇ. بىزنىڭ بۇ كىتابلارنى نەشرگە تەييارلاشتىكى ئاساسىي مۇددىئايىمىزمۇ دەل مۇشۇ.

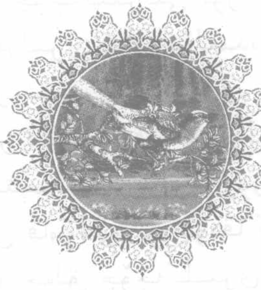

مۇندەرىجە

كەشمىر سۇلتانىنىڭ قىزى 1

شاھزادىنىڭ خۇلاسىسى 29

شاھزادە بىلەن مايمۇن مەلىكە 50

بىلمەس تاز 102

شاھزادە بەھرام 127

ياۋۇز پادىشاھ بىلەن دانا ۋەزىر 141

كەشمىر سۇلتانىنىڭ قىزى

رىۋايەتچىلەر شۇنداق رىۋايەت قىپتۇكى، كەشمىر ۋىلايىتىدە بىر پادىشاھ ئۆتكەنىكەن، ئۇنىڭ بىرمۇ پەرزەنتى يوق ئىكەن. كۈنلەردىن بىر كۈنى پادىشاھ خوتۇنى بىلەن بىللە تەختىگاھتا ئولتۇرغىنىدا، ئۇلارنىڭ ئالدىغا بىر دەرۋىش كىرىپ كەپتۇ. ئۇ:

— تەڭرى رىزاسى ئۈچۈن سەدىقە بېرىڭلار، — دەپتۇ.

— ئەي دەرۋىش، نېمە تەلەپ قىلىسەن؟ — دەپ سوراپتۇ خانىش.

— مېنىڭ تەلىپىم يۈز سەر ئالتۇندۇر، — دەپتۇ دەرۋىش.

پادىشاھ بىلەن خوتۇنى دەرھال يۈز سەر ئالتۇننى ئەكەلدۈرۈپ دەرۋىشكە بېرىپتۇ. بۇ چاغدا، دەرۋىش خانىشقا قاراپ:

— ئەي خانىش، سېنىڭ بىرەر ئارزۇ - تەلىپىڭ يوقمۇ؟ — دەپ سوراپتۇ.

— مېنىڭ بىر ئارزۇ - ئارمىنىم بار ئىدى، لېكىن دېيىشكە خىجالەت بولۇۋاتىمەن، — دەپتۇ خانىش.

— ئۇيالماي ئېيتقىن، — دەپتۇ دەرۋىش.

— ئەي دەرۋىش، — دەپتۇ خانىش، — ماڭا بىر دۇئا قىلساڭ، تەڭرىم ماڭا بىر پەرزەنت ئاتا قىلسا.

— مەن دۇئا قىلسام، سەن «ئامىن» دېگەيسەن، — دەپتۇ

دەرۋىش.

دەرۋىش دۇئا قىپتۇ، خانىش «ئامىن» دەپ قول كۆتۈرۈپتۇ. تەڭرىتائالا ئۇلارنىڭ دۇئاسىنى قوبۇل قىپتۇ. شۇ كېچىسى خانىش هامىلىدار بوپتۇ. ئاي - كۈنى توشقاندىن كېيىن، بىر قىز بالا دۇنياغا كەپتۇ. پادىشاھ بارلىق پۇقرانى يىغىپ شۇنداق چوڭ توي - تاماشا قىپتۇكى، ھەتتا جىمى هايۋانلارمۇ يېمەك - ئىچمەككە تويۇپتۇ. ئۈچ كېچە - كۈندۈز توي قىلىپ، تۆتىنچى كۈنى بۇ قىزغا «گۈلچېھرە» دەپ ئىسىم قويۇپتۇ. ئاندىن پۈتۈن شەھەر خەلقىگە ئالتۇن تەڭگىلەرنى ئۈلەشتۈرۈپتۇ، ھەممە ئادەم خۇشال بولۇپ، قىزنىڭ بەختى - تەلىيى ئۈچۈن نۇرغۇن دۇئالارنى قىلىپ ئۆيلىرىگە قايتىشىپتۇ.

ئايلار ئۆتۈپتۇ، يىللار ئۆتۈپتۇ. قىز ئۈچ ياشقا كىرگەندە، ئۇنى موللىغا تاپشۇرۇپتۇ. بۇ قىز شۇنداق ئالىم بولۇپ يېتىلىشىپتۇكى، هېچكىم ئۇنىڭ ئىلمىگە جاۋاب قايتۇرۇشقا قادىر ئەمەس ئىكەن. بۇ قىز ئىلىمدىلا ئەمەس، هۆسن - جامالدىمۇ تەڭداشسىز گۈزەل ئىكەن. پۈتۈن شەھەر خەلقىنىڭ پىكرى - زىكرى بۇ قىزنى بىر كۆرمەكتە ئىكەن. بارلىق پادىشاھلار ۋە شاھزادىلەر بۇ قىزنىڭ تەرىپىنى ئاڭلاپ هەيران بولۇشىدىكەن. بۇ قىز هۆسن - جامالدا، ئىلىمدە، ئەقىل - پاراسەتتە، نازاكەتتە ۋە پالۋانلىقتا ھەم تەڭداشسىز ئىكەن. ئۇ قىزىل ياقۇتتەك لەۋلىرىنى تەۋرىتىپ بىر ئېغىز سۆزلىسە، كۆرگەنلەر بىهوش بولۇپ يىقىلىدىكەن.

گۈلچېھرە ئون ئىككى ياشقا كىرىپتۇ. بۇ چاغدا بىرقانچە ئەللەردىن ئەلچىلەر كەپتۇ، لېكىن پادىشاھ قىزىنىڭ رازىلىقىسىز ئۇلارغا جاۋاب بېرەلمەيدىغانلىقىنى بىلدۈرۈپتۇ. گۈلچېھرە بولسا:

— ماڭا ئەلچى ئەۋەتكەنلەرنىڭ ئىچىدە كىم ئىلىمدە، هۆسن - جامالدا، باتۇرلۇقتا مېنىڭدىن ئۈستۈن بولسا، مەن

此为试读,需要完整PDF请访问: www.ertongbook.com

شۇنىڭغا تېگىمەن، ــ دېگەن جاۋابنى بېرىپتۇ.
شۇنىڭدىن كېيىن نۇرغۇن ئالىملار كېلىپ قىز بىلەن بەس ـ مۇنازىرە قىلىشىپتۇ. بىرمۇنچە شاھزادىلەر كېلىپ قىزنىڭ جامالىغا ھەيران بولۇشۇپتۇ. قانچىلىغان پالۋانلار كېلىپ قىزنىڭ كۈچ ـ قۇۋۋىتىگە تەڭ كېلەلمەي، بىچارە بولۇپ قايتىشىپتۇ. بەزى پادىشاھلار لەشكەر ئەۋەتىپ سوقۇشۇپمۇ قىزنى ئالالماپتۇ. شۇنداق قىلىپ خېلى ۋاقىتلار ئۆتۈپتۇ.
بىر كۈنى باغدات پادىشاھىنىڭ ئوغلى يۈز تۆگىگە ئالتۇن ـ كۈمۈش، ئۈنچە ـ مەرۋايىتلارنى، يىپەك ۋە ئەتلەسلەرنى يۈكلەپ، بىرقانچىلىغان خىزمەتكار، قۇللار بىلەن كەشمىر ۋىلايىتىگە قاراپ يولغا چىقىپتۇ. شاھزادە ھەر تۈرلۈك ياقۇت ـ جاۋاھىرلار بىلەن بېزەلگەن تاج ۋە ئالتۇن ـ كۈمۈشكە غەرق بولغان لىباسلارنى كىيىپ، يېشىل، قىزىل، ئاق ئەتلەسلەردىن سايىۋەن قىلغان تەختىراۋاندا ئولتۇرغانىكەن، ئۇنىڭغا قارىغان ئادەملەرنىڭ كۆزلىرى قاماشىپ كېتىپتۇ. بۇ شاھزادىنىڭ يۈزى يۇسۇپ ئەلەيھىسسالامنىڭ يۈزىدەك نۇرلۇق، سۆزى ھەزرىتى زۇلەيخانىڭكىدەك شېرىن ئىكەن. ئۇ گۈلچېھرەنىڭ بۇلبۇلغا ئوخشاش سۆزىگە تەشنا، نۇرلۇق جامالىغا ئاشىق بولۇپ، مىڭ بىر مۇشەققەتلەرنى چېكىپ كەشمىر ۋىلايىتىگە يېتىپ كەپتۇ. ئۇ شەھەرگە كىرىپ شەھەرنىڭ ئەھۋالىنى كۆزىتىپتۇ، كىشىلەرنىڭ سۆزلىرىنى ئاڭلاپتۇ. قارىغۇدەك بولسا، ھەممە ئادەمنىڭ ئاغزىدا گۈلچېھرەنىڭلا گېپىمىش. شۇنىڭ بىلەن، بۇ بىچارىمۇ گۈلچېھرە ھەققىدىكى گەپ ـ سۆزلەرنى ئاڭلاپ ئەقلىدىن ئازغىلى تاس قاپتۇ. ئۇ يەنە ھوشىنى يىغىپ، ئۆزى چۈشكەن ھۇجرىغا قايتىپتۇ.
شاھزادىنىڭ بىر ئەقىللىق مەسلىھەتچىسى بار ئىكەن. شاھزادە ئۆز ھالىدىن ئۇنى خەۋەردار قىلىپ:

— ئەي ۋەزىر، بۇ دەردىنىڭ دەرمانىغا قانداق يەتمەك كېرەك؟ — دەپتۇ. ۋەزىر باش قاتۇرۇپ راسا ئويلانغاندىن كېيىن:

— ئەي شاھزادە، بىر ئاز سەۋر قىلايلى، شەھەردىكى بۇ ئەھۋالدىن خەۋەردار كىشىلەردىن سورۇشتۇرۇپ بىلىپ باقايلى. شۇ چاغدا ئىنشائاللا بىر ئىشنى ۋۇجۇدقا چىقىرىش مۇمكىن. ھازىرچە ئالدىراپ ھېچقانداق ئىشقا قەدەم باسمايلى، — دەپتۇ. شاھزادە ۋە باشقىلار بۇ سۆزنى مۇۋاپىق كۆرۈپتۇ.

بۇلار مەسلىھەت قىلىشىپ تۇرسۇن، بىز گەپنى گۈلچېھرەدىن ئاڭلايلى:

گۈلچېھرەگە شۇنداق خەۋەر يېتىپتۇكى:

— بۇ شەھەرگە بىر شاھزادە كەپتۇ، مال - دۇنيا ۋە ھۆسن - جامالىنى تىل بىلەن تەرىپلەش مۇمكىن ئەمەس ئىكەن. ئۇنى بىر كۆرگەنلەر ماڭالماي، قەدەم باسقان جايىدا تۇرۇپلا قېتىپ قالىدىكەن. ئەمما، ئۇ دائىم «گۈلچېھرە» دېگەن نامنى زىكرى قىلىدىكەن، مىڭ جېنى بولسىمۇ سىزنىڭ ئىشقىڭىزدا قۇربان قىلارمىش...

گۈلچېھرە بۇ سۆزلەرنى ئاڭلاپ بىرھازا ئويلىنىپ قاپتۇ، ئىشق - مۇھەببەت تومۇرلىرى شىددەت بىلەن سوقۇپتۇ. «ئۇنى بىر كۆرۈپ بېقىش كېرەك» دەپتۇ قىز.

شاھزادە بولسا كېچىلىرى ئۇيان - بۇيان ئۆرۈلۈپ، بولبۇل گۈل دەپ زىكرى قىلغىنىدەك، ئۇ «گۈلچېھرە» دېگىنىچە تۈنلەرنى ئويغاق ئۆتكۈزۈشكە باشلاپتۇ.

بىر كۈنى ۋەزىر گۈلچېھرەگە تونۇش بىر مومايىنى تېپىپ، ئۇنىڭغا:

— ئانا، بۇ ئىشقا بىر ئامال تېپىڭ. قانداق قىلىپ بولسۇن شاھزادە بىلەن گۈلچېھرەنى ئۇچراشتۇرايلى. قانچىلىك ئالتۇن - كۈمۈش دېسىڭىزمۇ بېرەيلى، — دەپ، ئەھۋالنى

ئېيتىپ يالۋۇرۇپتۇ.

موماي ئالتۇن ـ كۈمۈشنىڭ ئېتىنى ئاڭلىغان هامان پىـ. لىكتەك يۈمشاپ، تۈلكىدەك هىيلىگە كىرىپتۇ ۋە:

— ئەي ۋەزىر، مېنىڭمۇ كۆڭلۈمگە بىر ئوي كېلىۋاتىدۇ. مەن گۈلچېھرەنىڭ قېشىغا بېرىپ شاهزادىنى راسا ماختاي. ئۇنىڭ گەپ ـ سۆزلىرىدىن كۆڭلىدىكىنى بىلىۋالغىلى بولىـ. دۇ. مېنىڭ سۆزلىرىم ئۇنىڭ قۇلىقىغا يېقىپ، شاهزادىگە نىسبەتەن قىزىقىش قوزغىلامدۇ ياكى تەكەببۇرلۇق ئىزهار قىلامدۇ، شۇنىڭغا قاراپ بىر تەدبىر قوللىنارمىز، — دېگىـ. نچە هىيلە كىيىمىنى كىيىپ، يالغانچىلىق رومىلىنى ئارـ. تىپ، ئىغۋا هاسىسىغا تايىنىپ يولغا چىقىپتۇ.

موماي شۇ ماڭغىنىچە بىردەمدىلا گۈلچېھرەنىڭ دەرۋازىـ. سىغا يېتىپ بېرىپتۇ. قىزلار:

— قىزىقچى موماي كەلدى، — دەپ خەۋەر قىپتۇ.

— كىرگۈزۈۋېتىڭلار، — دەپ بۇيرۇق قىپتۇ گۈلچېھرە. ئۇ گۈلچېھرە بىلەن كۆرۈشۈپ، ئۇنىڭ قوللىرىنى تۇتقاچ:

— ئاھ، بۇ قولنى قانداق قىلىپ شاهزادىنىڭ قولى بىلەن كۆرۈشتۈرەرمەن؟ — دەپتىكەن، گۈلچېھرە كۈلۈپ كېتىپ:

— قانداقلارچە شاهزادىنىڭ قولى مېنىڭ قولۇمغا لايىق كېلىدۇ؟ — دەپتۇ.

موماي دەرهال ئەقىل ـ هوشىنى يىغىپ، مىكىر خالتىـ. سىنى ئالدىغا يېيىپ، شاهزادىنى ماختاشقا باشلاپتۇ:

— ئەي قىزلارنىڭ سۇلتانى، يىگىتلەرنىڭ تاجى، نەچچە مەملىكەت پادىشاھلىرىنىڭ كۆرگۈ ئەينىكى ۋە نەچچە يىگىتـ. لەرنىڭ كۆزىنىڭ سۈرمىسى، نەچچە شاهزادىلەرنىڭ كۆڭۈل زىكرىنىڭ كەبىسى ! يۈزۈڭ ۋە سۆزۈڭ بىلەن نەچچە مەملىكەت خەلقىنى مەھلىيا قىلدىڭ، سېنىڭ ئىشقىڭدا كەسىپ ئىگىـ.

لىرى ئىشنى تاشلاپ، قوللىرىغا تەسۋى ئېلىپ سېنى زىكىر قىلىشماقتا... ھەسەل ھەرىسى بال ئىزدەپ خۇش پۇراق چې-چەكلەرنى ئايلانغىنىغا ئوخشاش، سېنىڭ گۈلدەك يۈزۈڭگە ئا-شىق بولۇپ بىر شاھزادە كەپتۇ. ئەگەر سەن مۇۋاپىق كۆر-سەڭ، سېنى ئەمرىگە ئېلىشنى ئويلايدىكەن.

— ئۇ شاھزادىنى كۆرۈپ بېقىش كېرەك، — دەپتۇ قىز.

— پالانى سودىگەرنىڭ قىزىنىڭ تويى بولىدىكەن، ئۇ سې-نىمۇ قىز ئۇلتۇرۇشىغا چاقىرىدىكەن. ئەگەر قوبۇل كۆرسەڭ ئاشۇ سودىگەرنىڭ قىزىنىڭ تويىغا بارساڭ، شاھزادىمۇ شۇ ئەتراپتا ئىكەن، شۇ چاغدا كۆرۈپ قېلىشىڭ مۇمكىن، ئىنشا-ئاللا، — دەپتۇ موماي.

— چاقىرسا نېمىشقا بارمىغۇدەكمەن؟ — دەپتۇ قىز.

موماي ئىچىدە يەنە بىر قاپقاننى قۇرۇپتۇ. گۈلچېھرەدىن رۇخسەت سوراپ، تېزدىن ۋەزىرنىڭ ئالدىغا يېتىپ بېرىپ ۋە-قەنى بىرمۇبىر بايان قىپتۇ ۋە:

— مەن سودىگەرنىڭ قېشىغا بېرىپ: «سەن كاتتا بىر توي قىلغىن، تارتقان زىيىنىڭنى شاھزادە تۆلەپ بېرىدۇ» دې-دىم. ئۇ ماقۇل بولدى. شۇڭا، قانچىلىك مال - پۇل كېرەك بولسا شاھزادىگە ئېيتايلى، خىراجەتكە ئۇ رازى بولسۇن، چۈنكى ئۇ سودىگەرگە تارتقان جاپاسىنىڭ ئەجرىنىمۇ بېرىشىمىز كېرەك. سودىگەرنى تولۇق رازى قىلىپ، چوڭ توي - تاماشا قىلىپ، شۇ باھانە بىلەن گۈلچېھرەنى شاھزادىگە كۆر-سىتىش كېرەك. بۇنىڭ نەتىجىسى ئەگەر مەقسەتكە مۇۋاپىق كەلسە، گۈلچېھرەنى شاھزادىگە ئېلىپ بېرىشنىڭ كويىدا بو-لىمىز، — دەپتۇ موماي.

ۋەزىر بۇ سۆزلەرنى ئىشىتىپ خۇشال بولۇپ شاھزادىنىڭ يېنىغا كىرىپتۇ ۋە ئەھۋالدىن خەۋەردار قىپتۇ. شاھزادە بۇ

خەۋەرنى ئاڭلاپ مىڭ جېنى بىلەن شادلىنىپ، ئىككى قولىنى قوۋۇشتۇرۇپتۇ. ئۇ:

— قانچىلىك مال - دۇنيايىم سەرپ بولسىمۇ، مىڭ جې-نىم بىلەن رازىمەن، — دەپتۇ.

ۋەزىر شاھزادىدىن بۇ سۆزنى ئاڭلاپ موماينىڭ ئالدىغا چى-قىپ ئۇنىڭغا يەتكۈزۈپتۇ.

موماي دەرھال سودىگەرنىڭ ئالدىغا يۈگۈرۈپ بېرىپتۇ ۋە بارلىق ۋەقەنى باشتىن - ئاخىر ئۇنىڭغا دەپتۇ. سودىگەرمۇ گۈلچېھرەنىڭ ئۆز ئۆيىگە قەدەم باسىدىغانلىقىغا خۇش بولۇپ، ھەممە ئىشقا رازى بوپتۇ. موماي سودىگەرنى ئەگەشتۈرۈپ شاھزادە بىلەن ۋەزىرنىڭ ئالدىغا باشلاپ بېرىپتۇ، ئۇلار كۆرۈشۈپ ئۆز-ئارا ھال - ئەھۋال سورىشىپتۇ. قايتىش ۋاقتىدا ئۇلار پادىشاھنىڭ قىزىنى قولغا چۈشۈرۈشنىڭ مەسلىھىتىنى پىشۇرۇپتۇ.

شۇنداق قىلىپ، سودىگەر بىلەن موماي ئۈچ - تۆت كۈنگى-چە توي تەييارلىقى بىلەن پۇت - قولى يەرگە تەگمەي ھەر تەرەپ-كە چېپىشىپتۇ. نېمە كېرەك بولسا ئەكېلىپ، نۇرغۇنلىغان نازۇ نېمەتلەرنى ھازىرلاپتۇ. نەچچىلىگەن قۇل، كېنىزەكلەر، ھۆرلەر كەبى قىزلار ۋە غىلمانلار كەبى يىگىتلەر ئالتۇن - ياقۇتلاردىن يا-سالغان ئاياقلاردا شاراب تۇتۇش ئۈچۈن تەييارلىنىپتۇ. بەشىنچى كۈنى توي - تاماشا باشلىنىپ، شەھەردىكى گۈزەل قىزلار كې-لىشكە باشلاپتۇ. ئۇلارنىڭ ھەربىرىنى ئۈنچە - مارجانلار بىلەن بېزەلگەن كۇرسىلارغا ئولتۇرغۇزۇپتۇ. گۈلچېھرە ئۈچۈن بىر ئالتۇن كۇرسى ھازىرلانغان بولۇپ، تۆت نەپەر خادىم ئالتۇن پەتنۇسلارغا تىللالارنى تولدۇرۇپ قوللىرىدا كۆتۈرگەن پېتى ئۇنىڭ يولىغا ئىنتىزار بولۇپ تۇرۇپتۇ. قىزىل، يېشىل ئەت-لەسلەردە سايىۋەن قىلىنغان، ئالتە ئات قوشۇلغان تەختىراۋانغا ئوخشاش بىر ھارۋا گۈلچېھرە ئۈچۈن مەخسۇس تەييارلانغان

بولۇپ، بىرقانچە مۇلازىم گۈلچېھرەگە خەۋەر بېرىپ، ئۇنىڭ ئىشىكىدە ئىنتىزار بولۇپ كۈتۈشۈپتۇ. گۈلچېھرە بۇ خەۋەرنى ئاڭلىغاندىن كېيىن سۇمبۇل چاچلىرىنى تاراپ، ئايدەك يۈزى-نى تۈرلۈك - تۈمەن زىننەتلەر بىلەن بېزەپ، بېشىغا ياقۇت - جاۋاھىرلار قويۇلغان بىر تاجنى كىيىپتۇ، ئۇنىڭ نۇرى شە-ھەرنى چاقنىتىۋېتىپتۇ. ئالتۇن - كۈمۈش بىلەن زىننەتلەنگەن لىباسلار، ئۈنچە - ياقۇتتىن تىزىلغان مارجانلىرى ئۇنى خۇددى بىر زىبا تۇتى قۇشقا ئوخشىتىپ قويۇپتۇ. ئۇنىڭ شولىسى پۈ-تۈن ئەتراپقا يېيىلىپتۇ، كۆرگەنلەرنىڭ كۆزلىرى قاماشىپ كېتىپتۇ. ئۇنىڭ ئىنىكئانىلىرى ئوڭ ۋە سول تەرەپلىرى-دىن يۆلەپ، قوللىرىدىن يېتىلەپ، يىپەك - ئەتلەسلەردىن سېلىنغان پاياندازلارنى دەسسىتىپ، ئۇنى ھارۋىنىڭ ئىچىگە كۆتۈرۈپ ئېلىپ ئولتۇرغۇزۇپ قويۇپتۇ. سودىگەرنىڭ مەھەل-لىسىگە يېتىپ بارغاندىمۇ پاياندازلار سېلىنىپ، ئاياغ ئاستىغا ئۈنچە - مارجان، تىللالارنى چېچىپتۇ. ھۆر - پەرىلەردەك قىزلار ئۇنىڭ ئالدىغا چىقىپ، قوللىرىدىن تۇتقىنىچە بېشىدىن ئالتۇن تاۋاقلاردا ئۈنچە - مارجانلارنى چېچىپتۇ، «قەدىمىڭىز-گە مۇبارەك بولسۇن! مەرھابا، خۇش كەپسىز...» دېيىشىپ چۇرقىرىشىپتۇ. يەنە تويغا تەكلىپ قىلىنغان قىزلارنىڭ ھەم-مىسى ئۇنىڭ ئالدىغا كېلىپ، يۈزلىرىدىن سۆيۈپ: «مەرھابا، خۇش كەپسىز، خانىمىز، سۇلتانىمىز» دېيىشىپتۇ. گۈلچېھ-رەمۇ ئەتراپتىكى ھەممەيلەنگە تەكشى قاراپ، بارلىق قىزلاردىن ئەھۋال سوراپتۇ.

بۇلار بۇ يەردە بۇلبۇلدەك سايراپ سۆزلىشىپ تۇرسۇن، بىز شاھزادە بىلەن ۋەزىرنىڭ يېنىغا بېرىپ باقايلى:

موماي سودىگەر ۋە ۋەزىر بىلەن مەسلىھەتلىشىپ شاھزا-دىنى بىر ھۇجرىغا ئولتۇرغۇزۇپ، گۈلچېھرەنى كۆزىتىش ئۇ-

此为试读，需要完整PDF请访问：www.ertongbook.com